

บทที่ 3

การวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีสรรพากร

3.1 แบบจำลอง

จากตัวแบบการศึกษาของบาร์ท (Bahl)¹ พบว่า อัตราส่วนภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (tax ratio) เป็นฟังก์ชันของความสามารถในการเสียภาษี (tax capacity) ของประชาชนในประเทศนั้น ๆ และตัวแปรสุ่มซึ่งเป็นตัวแทนของความพยายามในการจัดเก็บภาษี (tax effort) ของรัฐบาลประเทศนั้น ๆ

จากผลการศึกษาของบาร์ท (Bahl) ดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีของแต่ละจังหวัดในประเทศไทยได้เช่นกัน ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$T_{1j}/GPP_j = f(\hat{T}_{1j}/GPP_j, EI_{1j}) \quad \dots (1)$$

เมื่อ T_{1j}/GPP_j = อัตราส่วนภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด
 $\hat{T}_{1j}/GPP_j$ = ความสามารถในการเสียภาษี หรือ สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีของจังหวัด
 EI_{1j} = ความพยายามในการจัดเก็บภาษีในจังหวัดนั้น ๆ

¹Roy W. Bahl, "A Regression Approach to Tax Effort and Ratio Analysis", IMF. Staff Papers, Vol XVIII (1971) p. 570 - 612.

$$\begin{aligned}
 j &= \text{จังหวัดที่ } 1, \dots, 73 \\
 i &= \text{ประเภทของภาษี} \\
 \text{จากสมการที่ (1) } EI_{ij} &= \frac{T_{ij}/GPP_j}{\hat{T}_{ij}/GPP_j} \\
 &= T_{ij}/\hat{T}_{ij} \dots (2)
 \end{aligned}$$

จากสมการที่ (2) ความพยายามในการจัดเก็บภาษีของจังหวัดนั้น ๆ ก็คือ อัตราส่วนระหว่างภาษีที่จัดเก็บได้จริง ๆ (actual tax) ในจังหวัดนั้น กับภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้ (expected tax) ในจังหวัดนั้น ๆ

3.2 สมการประมาณค่าสมรรถวิสัย

การที่จะทราบว่าภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้ในจังหวัดหนึ่ง ๆ ควรเป็นจำนวนเท่าใดนั้น ต้องทำการประมาณค่า หาค่าสมรรถวิสัยหรือความสามารถในการเสียภาษีของจังหวัดนั้น ๆ ขึ้นมาก่อน จากแนวการศึกษาของบาห์ล (Bahl) เราจะใช้วิธีการประมาณค่าสมรรถวิสัยในการเก็บภาษี โดยใช้วิธีสมการถดถอย เพื่อแสดงสภาวะของระบบเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีของจังหวัด โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของภาษีอากรกับปัจจัยทางด้านโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของระบบเศรษฐกิจที่จะเสียภาษีของจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งเขียนเป็นสมการโดยแบ่งตามประเภทภาษีที่ทำการศึกษาของปี 2525 และปี 2529 ดังนี้

$$TT_1 = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4 + a_5x_5 + \epsilon_1 \dots (3)$$

$$TT_2 = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_4x_4 + b_5x_5 + \epsilon_2 \dots (4)$$

$$TT_3 = c_0 + c_1x_1 + c_2x_2 + c_3x_3 + c_5x_5 + \epsilon_3 \dots (5)$$

$$TT_4 = d_0 + d_1x_1 + d_2x_2 + d_3x_3 + \epsilon_4 \dots (6)$$

โดยที่

- IT_1 = สัดส่วนของภาษีอากรรวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 IT_2 = สัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 IT_3 = สัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 IT_4 = สัดส่วนของภาษีการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 x_1 = รายได้ต่อบุคคลของจังหวัดนั้น ๆ
 x_2 = สัดส่วนของรายได้จากการธนาคาร ประกันภัย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 x_3 = สัดส่วนของรายได้จากภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 x_4 = สัดส่วนของรายได้จากภาคการเกษตร ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 x_5 = สัดส่วนของรายได้จากภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ
 e = ตัวแปรสุ่ม (random disturbance)

จากแบบจำลองประมาณค่าสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษี ซึ่งแบ่งตามประเภทภาษีที่ทำการศึกษาข้างต้น ตัวแปรอธิบายในแบบจำลองของภาษีแต่ละประเภทแตกต่างกันนั้น เนื่องจากเหตุผลในเรื่องของฐานภาษี (tax base) ในการจัดเก็บไม่เหมือนกันนั่นเอง ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

3.2.1 ภาษีอากรรวม

ภาษีอากรรวม หมายถึง จำนวนภาษีสรรพากรที่จัดเก็บได้ในปีภาษีนั้น ๆ (1 มกราคม - 31 ธันวาคม)² ในที่นี้หมายถึง ผลรวมของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีการค้าเท่านั้น

จากโครงสร้างภาษีสรรพากรทั้งสามประเภท พอสรุปได้ว่า มีการจัดเก็บภาษีอากรรวม จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากมาย ซึ่งตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ดังสมการที่ (3)

$$IT_1 = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_3 + a_4X_4 + a_5X_5 + e_1$$

สมการดังกล่าวข้างต้นแสดงถึงความสัมพันธ์ของสัดส่วนภาษีเงินได้ รวมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ กับปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้เศรษฐกิจของจังหวัดที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเสียภาษีของหน่วยเศรษฐกิจของจังหวัด การที่กำหนดให้ตัวแปรเหล่านั้นอธิบายถึงความสามารถในการเสียภาษีอากรรวม เนื่องจากเหตุผลดังนี้

รายได้ต่อบุคคล (per capita income, X_1)

รายได้ต่อบุคคลใช้เป็นตัวแปรอธิบายสัดส่วนของภาษีอากรรวม ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ เนื่องจากจังหวัดใดที่ประชาชนมีรายได้ต่อหัวสูง ย่อมบ่งชี้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดนั้นดี ซึ่งสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีย่อมจะสูงด้วย และจะทำให้เก็บภาษีได้สูง อันเป็นผลให้สัดส่วนของภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสูงตามไปด้วย คือมีความสัมพันธ์เป็นบวก ดังนั้น เครื่องหมายของ a_1 ควรจะเป็นบวกด้วย

² - ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บในปีภาษีนั้น ๆ หมายถึง จำนวนภาษีที่จัดเก็บในปี 2525, 2529 ที่ยื่นชำระในปี 2526 และ 2530 ตามลำดับ

- ภาษีเงินได้นิติบุคคล หมายถึง ภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีปี 2525, 2529 ที่ยื่นแบบชำระภาษีปี 2526 และ 2530 ตามลำดับ

- ภาษีการค้า หมายถึง ภาษีการค้าที่จัดเก็บได้ในปี 2525 และ 2529

สัดส่วนของรายได้จากภาคการธนาคารประกันภัยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (share of the banking sector, x_2)

รายได้จากภาคการธนาคารและการประกันภัยและสถาบันการเงินอื่น ๆ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงระดับของการใช้เงิน (degree of monetization) ของจังหวัดนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ถ้ารายได้จากภาคการธนาคารและสถาบันการเงินในจังหวัดใดมีมาก ย่อมแสดงว่าสถาบันดังกล่าวทำหน้าที่ระดมเงินออมจากประชาชน และปล่อยเงินกู้ให้แก่นักลงทุนในระดับจังหวัด จึงทำให้มีการหมุนเวียนของเงินในจังหวัดนั้น ๆ สูงด้วย ซึ่งการลงทุนดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจในจังหวัดมากขึ้น หน่วยเศรษฐกิจก็มีความสามารถในการเสียภาษีมากขึ้น ดังนั้นเครื่องหมายของ a_2 คาดว่าจะเป็นบวก

สัดส่วนรายได้จากภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (share of the manufactural - mineral sector, x_3)

รายได้จากภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ นับว่าเป็นเครื่องวัดสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีของจังหวัดได้เป็นอย่างดี เพราะว่าถ้าจังหวัดใดมีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ใหญ่ ย่อมแสดงว่าจังหวัดนั้นมีความเป็นเมือง (modernization) มาก เนื่องจากภาคเศรษฐกิจดังกล่าวมีมูลค่าเพิ่มสูง ก่อให้เกิดส่วนเกินในทางเศรษฐกิจสูง จึงมีความสามารถในการเสียภาษีสูงด้วย ดังนั้นเครื่องหมายของ a_3 จึงควรเป็นบวก

สัดส่วนรายได้จากภาคการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (share of the agricultural sector, x_4)

รายได้จากภาคการเกษตรประกอบด้วยรายได้ที่เกิดจากการกสิกรรม บุคส์สัตว์ ประมง และป่าไม้ ซึ่งรายได้จากภาคการเกษตรนี้เป็นรายได้ที่มีความไม่แน่นอนสูง เนื่องจากผลผลิตด้านการเกษตรต้องอาศัยธรรมชาติ และมีฤดูกาลเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ รายได้ในภาคการเกษตรมีมูลค่าส่วนเกินในระบบเศรษฐกิจต่ำอีกด้วย ดังนั้น ถ้าจังหวัดใดมีขนาดของภาคการเกษตรใหญ่ ย่อมมีสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีต่ำด้วย กล่าวคือ a_4 จึงมีเครื่องหมายเป็นลบ

สัดส่วนรายได้จากภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (share of the trading, servicing and construction share, x_{v5})

รายได้จากภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง เป็นตัววัดสัดส่วนของภาคีอากรรวมได้ เนื่องจากตามประมวลรัษฎากรกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว ในลักษณะของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีการค้า อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายลักษณะรวมกัน ซึ่งจังหวัดใดมีสัดส่วนของการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้างสูง ย่อมแสดงว่าจังหวัดนั้นมีเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรือง ย่อมมีสมรรถ-
วิสัยในการจัดเก็บภาษีสูงตามไปด้วย ดังนั้น เครื่องหมายของ a_5 จึงเป็นบวก

3.2.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากสมการที่ (4)

$$IT_2 = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_4x_4 + b_5x_5 + e_2$$

สมการข้างต้นนี้ กำหนดให้สัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต่อผลผลิตมวลรวมของจังหวัดนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ 4 ตัว ดังนี้

รายได้ต่อบุคคล (x_1) การที่กำหนดให้รายได้ต่อบุคคลเป็นตัวกำหนดสัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากรายได้ต่อบุคคลจะเป็นตัวบ่งชี้ระดับขั้นของการพัฒนาของจังหวัดนั้น ๆ แล้ว ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 กำหนดประเภทของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีที่ผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินนั้น ได้แก่ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) - (8) ซึ่งการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้พึงประเมินดังกล่าว หลังจากหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนแล้ว จะคิดคำนวณภาษีในอัตราก้าวหน้า ซึ่งหมายความว่า ยิ่งมีเงินได้พึงประเมิน หรือก็คือเงินได้ต่อบุคคลสูง จังหวัดย่อมจัดเก็บภาษีได้สูงด้วย ดังนั้น เครื่องหมายของ b_1 ควรเป็นบวก

สัดส่วนรายได้ภาคการธนาคาร ประกันภัย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_2)

รายได้ภาคการธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ มีสูง ย่อมแสดงให้เห็นว่าในจังหวัดนั้น ๆ ระบบเศรษฐกิจมีการใช้เงินมาก ย่อมมีการลงทุนสูงด้วย ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (4) ให้จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้พึงประเมินที่เกิดจากการลงทุนทางการเงิน เช่น มีเงินได้จากดอกเบี้ยเงินฝากสถาบันการเงิน ชนิดฝากประจำในอัตราร้อยละ 15 ดังนั้น ยิ่งธนาคารและสถาบันการเงินอื่นมีรายได้มาก ย่อมแสดงว่าสัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาย่อมสูงตามไปด้วย ดังนั้นสัมประสิทธิ์ของภาคการธนาคาร ประกันภัย คือ b_2 ควรเป็นบวก

สัดส่วนของรายได้ภาคการเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_4)

ประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (15) กำหนดให้งดเว้นการจัดเก็บภาษีจากเงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากการกสิกรรมที่ตนได้หรือครอบครองได้ทำด้วยตนเอง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดใดประกอบอาชีพกสิกรรมมาก ย่อมมีความสามารถในการเสียภาษีน้อย ประกอบกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จัดเก็บจากเงินได้สุทธิ³ ผู้ประกอบการเกษตรมีส่วนเกินเกิดขึ้นน้อย ดังนั้นจึงมีเงินได้สุทธิต่ำ ย่อมทำให้จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำด้วย แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์ภาคการเกษตร ควรจะมีเครื่องหมายเป็นลบ

สัดส่วนรายได้ภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง ต่อผลิตภัณฑ์รวม (x_5)

รายได้จากภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง เป็นเครื่องบ่งชี้สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมโดยตรง เนื่องจากตามกฎหมายในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย กำหนดให้เงินได้พึงประเมินของบุคคลธรรมดาที่ได้รับเนื่องจากการประกอบการพาณิชย์การบริการ [มาตรา 40 (8)] และการรับเหมาก่อสร้าง [มาตรา 40 (7)] ที่ได้รับในปีภาษีนั้น ๆ ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ฉะนั้นจังหวัดใดที่มีภาคการ

³เงินได้สุทธิ = เงินได้พึงประเมิน - ค่าใช้จ่าย - ค่าลดหย่อน

พาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้างใหญ่ - ย่อมสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ในลักษณะแปรตามกัน เป็นเหตุให้ b_5 มีเครื่องหมายเป็นบวก

3.2.3 ภาษีเงินได้นิติบุคคล

จากสมการที่ (5) ซึ่งเป็นสมการประมาณค่าสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนี้

$$\Pi_3 = c_0 + c_1x_1 + c_2x_2 + c_3x_3 + c_5x_5 + e_3$$

สมการดังกล่าวกำหนดให้ตัวแปรอิสระ 4 ตัว เป็นตัวกำหนดสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งได้แก่เงินได้ต่อบุคคล สัดส่วนรายได้ภาคการธนาคาร ประกันภัย สัดส่วนรายได้ภาคการอุตสาหกรรม เมืองแร่ และสัดส่วนรายได้ภาคการพาณิชย์ การบริการ และการก่อสร้าง ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้น โดยมีเหตุผลที่อธิบายได้ดังนี้

รายได้ต่อบุคคล (x_1)

รายได้ต่อบุคคลมีอิทธิพลในการอธิบายสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดได้ เนื่องจากประชาชนของจังหวัดมีรายได้ต่อหัวสูง ย่อมจับจ่ายใช้สอยบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็จะขยายตัว ธุรกิจที่ประกอบกิจการในรูปของนิติบุคคล⁴ ย่อมต้องมีกำไรสูงขึ้น จังหวัดนั้น ๆ ก็สามารถจัดเก็บภาษีในรูปของนิติบุคคลเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งมีสัมประสิทธิ์ของรายได้ต่อบุคคล คือ c_1 ควรเป็นบวกนั่นเอง

⁴นิติบุคคล ในที่นี้หมายถึง นิติบุคคลที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามประมวล-
รัษฎากร มาตรา 39

สัดส่วนรายได้จากภาคการธนาคาร ประกันภัย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_2)

รายได้จากภาคการธนาคาร ประกันภัย ซึ่งเป็นรายได้จากการประกอบกิจการดังกล่าว ซึ่งเป็นกิจการที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น รายได้ดังกล่าวจึงเป็นตัวกำหนดสัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยตรง แต่สำหรับประเทศไทย ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจการในจังหวัดต่าง ๆ นั้น เป็นในรูปแบบของสาขา ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานคร การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้แก่สำนักงานใหญ่ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุนี้เอง ในจังหวัดอื่น รายได้จากการธนาคาร ประกันภัย และสถาบันการเงินอื่น มิได้เป็นตัวบ่งชี้สัดส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมโดยตรง เช่น กรุงเทพมหานคร แต่เป็นตัววัดภาษีเงินได้นิติบุคคลในทางอ้อม กล่าวคือ ในจังหวัดใดมีรายได้จากภาคการธนาคาร ฯลฯ สูง หมายความว่า จังหวัดนั้นมีระดับของการใช้เงินสูงซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว สถาบันการเงินดังกล่าวส่วนใหญ่จะปล่อยเครดิตให้แก่ธุรกิจที่ประกอบการในรูปแบบของนิติบุคคล เนื่องจากมีความเสี่ยงน้อย ดังนั้นกิจการที่ประกอบการในรูปแบบนิติบุคคลก็มีทุนในการขยายงาน และสิ่งที่ตามมาคือ ย่อมก่อให้เกิดผลกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นจึงสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงขึ้นด้วย สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของรายได้ภาคการธนาคาร ประกันภัย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม คือ c_2 มีเครื่องหมายเป็นบวก

สัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรม เหมือนแร่ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_3)

ลักษณะการประกอบกิจการอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ ร้อยละ 70 อยู่ในรูปของนิติบุคคล (ยกเว้นอุตสาหกรรมขนาดย่อม จะเป็นในรูปแบบของบุคคลธรรมดา) เนื่องจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ต้องอาศัยเงินทุนสูง ดังนั้นการที่จะสามารถระดมทุนได้มาก จึงต้องจัดรูปการดำเนินงานในรูปแบบของนิติบุคคล เช่น บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ดังนั้น ถ้าจังหวัดใดมีรายได้ภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่มาก แสดงว่า นิติบุคคลในจังหวัดนั้นมีแนวโน้มที่จะมีกำไรสูง สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีของจังหวัดนั้น ๆ ย่อมสูงตามไปด้วย หมายความว่าเครื่องหมายของ c_3 คาดว่าเป็นบวก

3.2.4 ภาษีการค้า

ภาษีการค้าตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การคลัง ถือว่าเป็นภาษีทางอ้อม โดยถือว่าเป็นภาษี การขายแบบทั่วไป (general sales tax) ดังนั้น จึงมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบาย 3 ตัว ดังสมการประมาณค่าสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีการค้าข้างล่างนี้

$$IT_4 = d_0 + d_1x_1 + d_2x_2 + d_3x_3 + e_4$$

ซึ่งตัวแปรดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายสัดส่วนของภาษีการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ได้ดี เนื่องจาก

รายได้ต่อบุคคล (x_1)

ตามประมวลรัษฎากรระบุว่า การประกอบการค้าตามประเภทการค้าที่กฎหมาย กำหนด ต้องยื่นชำระภาษีการค้าทุกเดือน ณ สำนักงานสรรพากรอำเภอที่สถานการค้าตั้งอยู่ ดังนั้น ถ้าจังหวัดใดมีสถานการค้ามาก ย่อมมีแนวโน้มที่จะจัดเก็บภาษีได้มาก การที่จะมีกิจการค้ามากได้ ประชาชนในจังหวัดนั้นต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีด้วย คือมีรายได้ต่อหัวสูงนั่นเอง จึงสรุปได้ว่า ถ้ารายได้ต่อหัวสูงย่อมก่อให้เกิดสมรรถวิสัยในการเสียภาษีการค้าสูงด้วย ดังนั้น d_1 จึงควรมี เครื่องหมายเป็นบวก

สัดส่วนรายได้ภาคธนาคาร ประกันภัย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_2)

เหตุผลในเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วนรายได้ภาคธนาคาร ประกันภัย กับสัดส่วนภาษีการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมนั้น จะเป็นลักษณะเดียวกับการอธิบายตามหัวข้อ 3.2.3 จะต่างก็ตรงที่ว่า ฐานในการจัดเก็บภาษีการค้ากว้างกว่าภาษีเงินได้นิติบุคคล เพราะภาษีการค้า จะจัดเก็บจากประเภทการค้าที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงว่าการประกอบธุรกิจนั้น จะเป็นในรูปของบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ดังนั้น เครื่องหมายของ d_2 จึงเป็นบวก

สัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรม เมืองแร่ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (x_3)

การประกอบการอุตสาหกรรม เมืองแร่ ส่วนใหญ่เป็นการทำกิจกรรมในรูปของการผลิต⁵ ซึ่งต้องเสียภาษีการค้าตามกฎหมาย ฉะนั้นรายได้ที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม เมืองแร่ สูงจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า สัดส่วนภาษีการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจะสูงตามไปด้วย ดังนั้นการอธิบายสัมประสิทธิ์ของภาคอุตสาหกรรม เมืองแร่ คาดว่ามีเครื่องหมายเป็นบวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

---

⁵ผลิต (มาตรา 77 แห่งประมวลรัษฎากร) หมายถึง ทำการเกษตรหรือชุดค้นทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย แร่รูป แร่สภาพสินค้า หรือทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีขึ้น ซึ่งสินค้าไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ รวมทั้งการทำให้มีขึ้น ซึ่งซื้อการค้า หรือ เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้านั้น ไม่ว่าจะทำเองหรือตกลงให้ผู้อื่นทำ